

Manuel de Pedrolo

Visat núm. 4
(octubre 2007)

Amb *L'inspector arriba tard* (1960), *Joc brut* (1965) i *Mossegar-se la cua* (1968), Manuel de Pedrolo experimentà les possibilitats de la novel·la policíaca, de la mateixa manera que ho va fer, per exemple, amb la ciència-ficció. Per a Pedrolo no existia la diferència entre «subliteratura» i «literatura»; per a ell, tots els estils i gèneres eren igualment dignes d'interès.

A Catalunya, el gènere de novel·la negra o policíaca fou conegut sobretot a partir de la creació de la col·lecció «La Cua de Palla», iniciada el 1963 per Edicions 62 i dirigida pel mateix Manuel de Pedrolo. Ell mateix en traduí uns quants títols, com ara *Parany per a una noia*, de Sébastien Japrisot, *Un estrany a la meua tomba*, de Margaret Millar, *El carter sempre truca dues vegades*, de James Mac Cain, *La mort t'assenyala*, de Ross McDonald, i *Qui mana*, de Mickey Spillane, que es van publicar entre els anys 1963 i 1964. Aquesta col·lecció donà a conèixer els autors fonamentals del gènere negre: Dashiell Hammett, Raymond Chandler, Patrícia Highsmith, Georges Simenon o John Le Carré. D'aquesta manera, Pedrolo va contribuir a expandir l'interès per la llengua catalana entre molts lectors nous, que hi arribaven atrets per les novel·les policiaques, anomenades popularment «de lladres i serenos».

Joc brut és una novel·la narrada des de l'òptica del malfactor, no des de la banda de la llei. És l'assassí, en Xavier, qui explica els fets en primera persona. L'acció es centra en entendre per quin motiu s'ha comès un crim i quin és el mòbil que ha empès el personatge a situar-se fora de la llei. També hi és molt present l'erotisme, en la seva versió més perversa, com a eina de manipulació d'una altra persona. La protagonista femenina, la Juna, fa servir la seva bellesa per atraure en Xavier, però sobretot l'embolica en un joc (un «joc brut») d'atracció i desig, que acaba embogint-lo.

D'entrada, l'acció avança al mateix temps que la consciència del protagonista sobre allò que li està passant. I, d'aquesta manera, els lectors assistim al procés pel qual una persona que qualificaríem en principi de «normal», acaba transgredint totes les normes morals i situant-se al marge de la societat. L'acció es desenvolupa linealment, sense salts endavant ni enrere. L'últim capítol, que és pròpiament policíac, fa un pas enrere en el temps, per tal de poder donar explicació a alguns dels moments més insòlits.

L'acció se situa a Barcelona, en els transports urbans, parcs, places, cinemes i carrers, on un jove de família humil, en Xavier, s'enamora d'una noia de gran bellesa, la Juna. Durant un temps surten junts, i ell cada vegada desitja més la noia. Ella actua de manera ambigua, perquè per una banda el provoca però per una altra, quan el té ben encès, l'atura. Això fa que en Xavier gairebé perdi el seny endut pel desig i es converteixi en un titella a les mans de la Juna. El protagonista és un jove trist, fill d'un dels republicans vençuts a la Guerra Civil Espanyola i d'una mare ja molt gran. A més de ser de classe humil, té una feina avorrida. És una persona molt confiada, amb uns valors morals que es

van demostrant poc sòlids, víctima propícia per a un enamorament a primera vista que l'omple d'il·lusió. En canvi, de la Juna en sabem molt poc, només que no és qui diu ser, i que al final es manifesta com una persona ambiciosa, que sap perfectament on va.

Joc brut és una obra versemblant. No tenim cap problema per entrar en la lògica dels fets tal com se'ns presenten. Està tan ben travada la teranyina de desig, aconseguida amb el joc d'incitació i rebuig que la Juna teixeix al voltant d'en Xavier, que el lector es fa tan conscient de la desesperació d'aquest, que fins i tot troba versemblant que accedeixi a cometre un assassinat. La darrera part de la novel·la, quan en Xavier es converteix en investigador, és la més creïble i la que té més referents literaris, com per exemple, *El carter sempre truca dues vegades*, de James Mac Cain. En un primer moment, quan sembla que el càstig no arriba, els protagonistes passen un temps de relativa bonança interior, fins que el remordiment i la culpa acaben portant-los a un final desesperat.

Joc brut és una novel·la basada en dos tòpics, hàbilment treballats per Pedrolo: el de la «dona fatal» que utilitza els seus encants per atraure un home, i el del mascle ingenu que es deixa dominar pels seus impulsos sexuals. Per tant, en principi tenim una visió maniqueïsta: ella és la dolenta, ell el bo. Però a la meitat del relat aquests valors tan simples varien, la víctima es converteix en botxí i tot pren un altre caire. Aquesta és una història que, com totes les de «lladres i serenos», no pretén allisonar ningú ni posar els personatges com a exemple de res.